

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Факультет цивільної та господарської юстиції
Кафедра приватного права
Кафедра права інтелектуальної власності та патентної юстиції**

ІТ-ПРАВО, КІБЕРБЕЗПЕКА ТА ШІ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

**МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції**

28 березня 2026 р.

Одеса
Фенікс
2026

УДК 342.95:343.32 (477):351.863
I-92

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора **Є. О. Харитонова**,
докторки юридичних наук, професорки **І. В. Давидової**

Упорядники-укладачі:

Давидова І. В. — доктор юридичних наук, професор, професор
кафедри приватного права Національного університету «Одеська
юридична академія»;

Калітенко О. М. — кандидат юридичних наук, доцент, професор
кафедри приватного права Національного університету «Одеська
юридична академія»;

Бобейко Н. І. — лаборантка кафедри приватного права Націо-
нального університету «Одеська юридична академія».

ІТ-право, кібербезпека та ІІІ в умовах гібридної війни :
I-92 матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 28 берез. 2026 р.) / за
заг. ред.: д-ра юрид. наук, проф. Є. О. Харитонова, д-ра юрид.
наук, проф. І. В. Давидової. Одеса : Фенікс, 2026. 300 с. DOI:
<https://doi.org/10.32837/11300.33701>

ISBN 978-617-8763-22-0

Збірник містить матеріали доповідей, присвячені актуальним проблемам
ІТ-права, кібербезпеки, цифрової трансформації суспільних відносин, правово-
го регулювання штучного інтелекту та захисту інформації в умовах гібридної
війни, які були оприлюднені на Всеукраїнській науковій конференції 26 березня
2026 року в Національному університеті «Одеська юридична академія».

Збірник спрямований на ознайомлення науковців, викладачів, здобувачів
освіти, практикуючих юристів, фахівців у сфері інформаційних технологій і кі-
бербезпеки з результатами сучасних досліджень щодо правових, організаційних
і технологічних аспектів функціонування цифрового середовища в умовах су-
часних викликів. Матеріали видання можуть бути використані в науковій, освіт-
ній і практичній діяльності, а також під час подальшого вдосконалення правово-
го регулювання цифрових відносин і забезпечення кібербезпеки України.

342.95 : 343.32 (477) : 351.863

Матеріали видано за авторською редакцією.

*Повну відповідальність за достовірність і якість поданого матеріалу
несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції, їхні наукові керівники,
рецензенти і структурні підрозділи вищих навчальних закладів та установ,
які рекомендували ці матеріали до друку.*

ISBN 978-617-8763-22-0

© НУ «Одеська юридична академія», 2026

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Всеукраїнської наукової конференції

Харитонов Є. О. – завідувач кафедри приватного права Національного університету «Одеська юридична академія», д-р юрид. наук, проф. (голова);

Федотов О. П. – начальник науково-дослідної частини, професор кафедри морського, митного та інформаційного права, д-р юрид. наук, проф. (заступник голови);

Харитонova О. І. – завідувачка кафедри права інтелектуальної власності і патентної юстиції, д-р юрид. наук, проф.;

Галупова Л. І. – доцентка кафедри права інтелектуальної власності і патентної юстиції, канд. юрид. наук, доц.;

Зубар В. М. – професор кафедри приватного права, канд. юрид. наук, проф.;

Калітенко О. М. – професорка кафедри приватного права, канд. юрид. наук, доц.;

Кривенко Ю. В. – доцентка кафедри приватного права, канд. юрид. наук, доц.;

Токарева В. О. – доцентка кафедри приватного права, д-р юрид. наук, доц.;

Бобейко Н. І. – лаборантка кафедри приватного права.

(Електронна торгівля), 31 жовтня – 4 листопада 2022 року. URL: <https://docs.un.org/ru/A/CN.9/WG.IV/WP.176>

3. Model Law on Automated Contracting (UNCITRAL, 2024) . URL: <https://uncitral.un.org/sites/default/files/2424674e-mlautomatedcontracting-rev1-ebook.pdf>

4. Technology and the Law The Dover House Lecture 2020, London Lord Hodge, Deputy President of The Supreme. URL: https://supremecourt.uk/uploads/speech_200310_78771609b3.pdf

5. Singapore, Quoine Pte. Ltd. v. B2B2 Ltd. URL: https://www.elitigation.sg/gd/s/2020_SGCAI_2

6. Проект Цивільного кодексу України (Кодексу права приватного) . URL: [blob:https://itd.rada.gov.ua/9ce5f60f-95f0-4b69-b39c-868b1af45199](https://itd.rada.gov.ua/9ce5f60f-95f0-4b69-b39c-868b1af45199)

Давидова Ірина Віталівна

*докторка юридичних наук, професорка,
професорка кафедри приватного права*

Національного університету «Одеська юридична академія»

РОЛЬ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ПРАЦІ ПІД ЧАС ЗАХИСТУ МАЙНОВИХ І НЕМАЙНОВИХ ПРАВ НЕПОВНОЛІТНІХ

Активний розвиток цифрових технологій у сфері праці, зокрема розширення дистанційної роботи, платформенної (гіг-) зайнятості, застосування електронних комунікацій та автоматизованих систем управління персоналом, суттєво змінює зміст і характер традиційних трудових правовідносин. За таких умов однією з найбільш уразливих категорій на ринку праці залишаються неповнолітні працівники, чий правовий статус потребує особливого державного захисту відповідно до норм національного законодавства та міжнародних стандартів у сфері праці й захисту прав дитини.

Неповнолітні працівники є особливою соціально-демографічною групою учасників трудових правовідносин, яка має низку специфічних ознак порівняно з іншими категоріями найманих працівників. Хоча трудове законодавство загалом гарантує їм рівний із повнолітніми обсяг трудових прав, організація праці неповнолітніх повинна враховувати вікові, фізіологічні та психоемо-

ційні особливості розвитку молоді. Саме тому законодавче регулювання у цій сфері передбачає посилені вимоги щодо тривалості робочого часу, забезпечення безпечних і належних умов праці, а також здійснення контролю за станом здоров'я неповнолітніх працівників. Водночас вони виступають самостійними суб'єктами трудових правовідносин, для яких законодавством встановлено спеціальний механізм реалізації та захисту трудових прав.

Згідно зі статтею 188 КЗпП, загальним правилом є можливість укладення трудового договору з особами, які досягли шістнадцятирічного віку. Разом із тим як виняток дозволяється прийняття на роботу осіб, яким виповнилося п'ятнадцять років, за наявності письмової згоди одного з батьків або особи, яка їх замінює. Також законодавством передбачено можливість залучення до праці осіб із чотирнадцятирічного віку за умови, що неповнолітній продовжує навчання, виконує легку роботу, яка не завдає шкоди здоров'ю та не перешкоджає навчанню, а трудова діяльність здійснюється у вільний від навчання час і за згодою одного з батьків або законного представника.

Неповнолітні особи у сфері трудових правовідносин мають такі самі права, як і повнолітні працівники. Водночас щодо охорони праці, тривалості робочого часу, надання відпусток та інших умов праці законодавством України для них встановлено спеціальні гарантії та пільги.

Цифровізація праці полягає у використанні інформаційно-комунікаційних технологій під час укладення, виконання та контролю трудових і пов'язаних із ними цивільно-правових договорів. Для неповнолітніх такі процеси мають подвійний характер: з одного боку, вони розширюють можливості доступу до ринку праці, а з іншого – посилюють ризики зловживань з боку роботодавців або цифрових платформ.

У приватно-правовій сфері неповнолітній працівник може бути стороною як трудового договору, так і цивільно-правових договорів (зокрема договору про надання послуг, авторського договору тощо), укладених у цифровій формі. За таких умов осо-

бливого значення набуває дотримання вимог щодо дієздатності, усвідомленості волевиявлення та забезпечення захисту інтересів дитини, що впливає з норм цивільного законодавства та міжнародних стандартів у сфері захисту прав дитини.

У контексті дослідження цифровізації праці особливо актуальною є проблема автоматизації управлінських процесів, спрямованої на оптимізацію витрат часу та ресурсів як працівників, так і роботодавців, а також на зменшення надмірних бюрократичних процедур. Водночас запровадження цифрових технологій у трудовій сфері підвищує прозорість трудових відносин, що сприяє мінімізації корупційних ризиків та забезпечує більш ефективний і чіткий контроль за дотриманням трудових прав.

До основних майнових прав неповнолітніх працівників належать право на оплату праці, право на справедливую винагороду за виконану роботу, а також право на відшкодування матеріальної шкоди. В умовах цифровізації порушення цих прав часто пов'язане з невивплатою або зниженням винагороди, непрозорістю алгоритмів нарахування оплати, а також одностороннім блокуванням акаунтів на цифрових платформах.

Неповнолітні особи в Україні мають часткову цивільну дієздатність, що безпосередньо впливає на можливість самостійного набуття та реалізації майнових прав. У цифровому середовищі це проявляється, зокрема, під час укладення електронних трудових договорів, цивільно-правових договорів (договорів про надання послуг, авторських договорів), а також користувацьких угод із цифровими платформами.

Особливість полягає в тому, що цифрові платформи нерідко не пристосовують свої умови до участі неповнолітніх осіб, унаслідок чого фактично обмежується реалізація їхніх майнових прав або ж відповідальність покладається на законних представників без належного правового врегулювання.

Право неповнолітніх працівників на оплату праці в умовах цифрового середовища супроводжується низкою проблем, серед яких: неформалізований характер зайнятості, коли робота вико-

нується через цифрові платформи без чіткого правового статусу; здійснення виплат через електронні платіжні системи, доступ до яких може бути обмежений через вік; а також відсутність ефективних механізмів контролю за повнотою та справедливістю оплати праці.

Отже, у сукупності це свідчить про наявність ризиків порушення принципу рівності в оплаті праці та можливих зловживань з боку роботодавців або цифрових платформ.

Окрему категорію майнових прав неповнолітніх працівників становлять права на результати інтелектуальної діяльності, створені у цифровому середовищі. Йдеться, зокрема, про відео- та аудіоматеріали, графічні роботи, програмні продукти, цифрові тексти та інші об'єкти авторського права.

Проблемним залишається питання належності майнових прав, оскільки у багатьох випадках цифрові платформи передбачають автоматичну передачу таких прав або встановлюють їх обмеження, що може суперечити інтересам неповнолітнього автора та принципу належного захисту його майнових прав.

Цивільно-правовий механізм захисту майнових прав передбачає можливість звернення з вимогами про стягнення заборгованості, неустойки та відшкодування збитків. Особливістю таких спорів за участю неповнолітніх є необхідність врахування їх обмеженої цивільної дієздатності та участі законних представників, що має забезпечуватися як на етапі укладення договору, так і під час захисту порушених прав.

Захист майнових прав неповнолітніх працівників має здійснюватися за допомогою превентивних механізмів, зокрема спеціальних умов договорів, вікових обмежень та участі законних представників, а також юрисдикційних засобів захисту, серед яких судовий захист і відшкодування шкоди. Важливе значення мають і компенсаційні механізми, зокрема відшкодування матеріальної та моральної шкоди у разі порушення прав.

Водночас чинне національне законодавство поки що недостатньо враховує специфіку цифрової праці неповнолітніх, що зумовлює потребу його подальшого вдосконалення.

Немайнові права неповнолітніх працівників в умовах цифровізації також стикаються з низкою специфічних викликів. Передусім це стосується права на повагу до честі, гідності та ділової репутації, права на приватне життя і захист персональних даних, а також права на психологічну безпеку.

Використання цифрових засобів контролю, систем відеоспостереження, моніторингу онлайн-активності, а також публічних рейтингів і відгуків може негативно позначатися на психоемоційному стані неповнолітніх осіб. У цивільно-правовому аспекті такі дії можуть розглядатися як посягання на особисті немайнові права, що створює підстави для застосування способів захисту, передбачених цивільним законодавством.

Відшкодування шкоди виступає одним із ключових інструментів цивільно-правового захисту прав неповнолітніх працівників. Матеріальна шкода може бути наслідком незаконного позбавлення доходу, пошкодження майна або витрат, пов'язаних із відновленням порушених прав.

Особливо складним є питання компенсації моральної шкоди, заподіяної неповнолітньому працівникові у цифровому середовищі. Під час визначення розміру такої шкоди необхідно враховувати вік потерпілого, характер правопорушення, тривалість негативно-го впливу та психологічні наслідки. Цифрові форми праці можуть посилювати моральні страждання через публічний характер порушення та тривале збереження відповідної інформації у мережі.

З огляду на це доцільним є вироблення спеціальних підходів у судовій практиці щодо визначення розміру моральної шкоди, завданої неповнолітнім у сфері цифрової праці, з урахуванням принципів справедливості та пріоритетності інтересів дитини.

Отже, цифровізація праці є одним із ключових чинників трансформації сучасних трудових відносин, що суттєво впливає на реалізацію та захист майнових і немайнових прав неповнолітніх працівників. Використання цифрових платформ, дистанційних форм зайнятості, електронного документообігу та алгоритмічного управління працею, з одного боку, розширює можливості

доступу неповнолітніх до ринку праці, сприяє розвитку їх професійних навичок і творчого потенціалу, а з іншого – створює нові ризики порушення їхніх прав та законних інтересів.

Майнові права неповнолітніх працівників у цифровому середовищі найчастіше порушуються через неформалізований характер платформенної зайнятості, непрозорість механізмів нарахування винагороди, відсутність належного контролю за оплатою праці, а також обмеження доступу до електронних платіжних систем. Особливого значення набуває проблема захисту прав на результати інтелектуальної діяльності, створені неповнолітніми у цифровому просторі, оскільки умови користування платформами нерідко передбачають автоматичне обмеження або передачу майнових прав на такі об'єкти.

Водночас немайнові права неповнолітніх працівників зазнають нових викликів у зв'язку з використанням цифрових засобів контролю, моніторингу онлайн-активності, алгоритмічного оцінювання праці та поширенням кібербулінгу. Це створює загрозу порушення права на приватність, повагу до честі та гідності, психологічну безпеку й захист персональних даних. У таких умовах особливого значення набувають цивільно-правові механізми захисту, зокрема відшкодування матеріальної та моральної шкоди, а також ефективна участь законних представників у захисті прав неповнолітніх.

Чинне законодавство України недостатньо враховує специфіку цифрової праці неповнолітніх, оскільки переважно орієнтоване на традиційні форми трудових правовідносин. Це зумовлює необхідність удосконалення нормативно-правового регулювання шляхом запровадження спеціальних гарантій для неповнолітніх у сфері дистанційної та платформенної зайнятості, посилення вимог щодо захисту персональних даних, обмеження алгоритмічного контролю та визначення особливостей цивільно-правової відповідальності цифрових платформ.

Тож, ефективний захист майнових і немайнових прав неповнолітніх працівників в умовах цифровізації праці потребує комп-

лексного підходу, що поєднує вдосконалення трудового, цивільного та інформаційного законодавства, розвиток судової практики та врахування міжнародних стандартів у сфері прав дитини. Пріоритетом подальшого розвитку правового регулювання має стати забезпечення балансу між інноваційним розвитком цифрового ринку праці та принципом найкращих інтересів дитини.

Жорнокуй Юрій Михайлович

доктор юридичних наук, професор,

завідувач кафедри цивільного права та процесу

Харківського національного університету внутрішніх справ

ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ПРАВА ЛЮДИНИ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

Штучний інтелект (далі - ШІ) є новою сферою, що змінює світ і саму будову громадянського суспільства. На сьогодні законодавство не дає відповіді на питання інтеграції або хоча б встановлення меж і обмежень щодо впливу ШІ на функціонування соціальної та політичної сфер. Оскільки ШІ має величезний потенціал для підвищення людських можливостей і покращення процесів ухвалення рішень, що пов'язано з його можливою упередженістю і підзвітністю, а також конфіденційністю використання ним інформації, виникає кілька етичних і правових наслідків, які необхідно враховувати. Ці проблеми необхідно вирішити, забезпечивши етичне використання ШІ та пом'якшення його негативного впливу на права людини.

Дискусії щодо впливу ШІ на права людини тривають уже довгий час. Попри спроби визначити роль ШІ в дотриманні прав людини, все ще не напрацьовані нормативні документи, які б регулювали можливість його впливу на здійснення та дотримання прав людини та межі такого впливу. У контексті викладеного актуалізуються питання, пов'язані з етичним аспектом впливу ШІ на здійснення прав людини, а також можливі шляхи охорони та захисту таких прав.